

Συνέντευξη του Elias Khoury

Bab Al-Shams, *Gate of the Sun*

Ζακία Άκρα

Δευτέρα 20 Δεκεμβρίου 2010

Ερώτηση: Αντί να σας ρωτήσω κατά πόσο επηρεάζει η πολιτική σας δράση το γράψιμό σας, θα σας ρωτήσω το ακριβώς αντίθετο, πώς επηρεάζει το γράψιμό σας την πολιτική σας δράση;

Απάντηση : Αυτή είναι μια πολύ καλή ερώτηση. Ξέρετε ποτέ δεν διαχώρισα αυτές τις δύο όψεις και ποτέ δεν τις είδα ως δύο ξεχωριστά πράγματα... το γράψιμο ή την συμμετοχή στον παλαιστινιακό αγώνα ή στον αγώνα για τη δημοκρατία, γενικά, στο Λίβανο ή στον αραβικό κόσμο. Σκεφτόμουν ότι το ένα είναι καθήκον μου ως πολίτης και ως πολίτης όφειλα να αποτελώ μέρος του αγώνα του λαού μου, μέρος του αγώνα για τη δικαιοσύνη, και το άλλο είναι η αγάπη μου για τη ζωή που εκφράζεται μέσα από το γράψιμο. Έτσι, στην πραγματικότητα πρόκειται για δύο συμπληρωματικά πράγματα και εγώ ποτέ δεν ένιωσα ότι υπάρχει οποιαδήποτε αντίφαση μεταξύ τους, και ποτέ δεν θεώρησα ότι η συμμετοχή μου στον αγώνα είχε κάποια κακή επίδραση ή δημιούργησε κάποιο περιορισμό στο γράψιμό μου. Αισθάνομαι ότι το γράψιμό μου είναι μια πράξη αγάπης και ελευθερίας και η ελευθερία πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη και δεν μπορεί κανείς να θυσιάσει την ελευθερία για οποιοδήποτε λόγο. Έτσι, στην πραγματικότητα, δεν νομίζω ότι αυτή η αντίφαση ισχύει στην περίπτωση μου και αισθάνομαι ότι και οι δύο αυτές όψεις είναι προέκταση ενός πράγματος το οποίο είναι η αφοσίωσή μου στην υπεράσπιση της ζωής.

Ερώτηση: Ναι, νομίζω ότι αυτό φαίνεται στα γραπτά σας, ότι δηλαδή το ένα συμπληρώνει το άλλο, κατά κάποιο τρόπο. Η δεύτερη ερώτησή μου είναι ποιός νομίζετε ότι είναι ο ρόλος της Διασποράς στο μελλοντικό παλαιστινιακό κράτος- φυσικά, συμπεριλαμβανομένου και των προσφύγων- και στον παλαιστινιακό αγώνα;

Απάντηση: Νομίζω ότι πρέπει να θεωρούμε τον παλαιστινιακό λαό μία οντότητα. Δεν δέχομαι αυτή την ιδέα ότι έχουμε διαφορετικούς «παλαιστινιακούς λαούς»: οι πρόσφυγες από τη μία, οι Παλαιστίνιοι του Ισραήλ από την άλλη, οι Παλαιστίνιοι της Δυτικής Όχθης και της Γάζας και οι Παλαιστίνιοι της διεθνούς Διασποράς, στη Λατινική Αμερική ή στη Βόρειο Αμερική ή στην Ευρώπη, και ούτω καθεξής. Νομίζω ότι ο παλαιστινιακός λαός είναι μία οντότητα και κάθε πιθανή λύση του [παλαιστινιακού] προβλήματος πρέπει να είναι μέρος του αγώνα όλων αυτών των διαφορετικών συνισταμένων της παλαιστινιακής οντότητας. Και ο διαχωρισμός μεταξύ των Παλαιστινίων της Δυτικής Όχθης και της Γάζας και των άλλων Παλαιστινίων είναι μία από τις πιο ηλίθιες ιδέες που έχουν υπάρξει στην παλαιστινιακή ιστορία, στη σύγχρονη ιστορία και στον παλαιστινιακό αγώνα. Το δικαίωμα των προσφύγων αποτελεί μέρος του εθνικού δικαιώματος του παλαιστινιακού λαού και δεν μπορώ να φανταστώ κάποια λύση, την επίτευξη της ειρήνης και τη λύση των δύο κρατών -για την οποία όλοι είναι πλέον απαισιόδοξοι, λόγω της ισραηλινής πολιτικής, αλλά παρ'όλα αυτά δεν μπορώ να το φανταστώ χωρίς μια ευρεία συναίνεση όλων των συνιστωσών του Παλαιστινιακού λαού.

Ερώτηση: Όσον αφορά αυτό που είπατε για τη λύση των δύο κρατών, εσείς υποστηρίζεται τη λύση των δύο κρατών ή τη λύση του ενός κράτους και πώς πιστεύετε ότι θα ήταν αυτό δυνατό από την άποψη των ανθρώπων... στα πλαίσια της ανθρωπίνης εμπειρίας;

Απάντηση: Και τα δύο είναι ανέφικτα! Δυστυχώς και τα δύο είναι ανέφικτα. Βέβαια λογικά μιλώντας θα μπορούσαμε να πούμε ότι η λύση των δύο κρατών θα μπορούσε να φέρει ένα τέλος σε αυτή τη συνεχιζόμενη Nakba που βιώνει ο παλαιστινιακός λαός. Όλοι μιλούν για την Nakba σαν να είχε συμβεί το 1948. Στην πραγματικότητα η Nakba δεν είναι ένα ιστορικό γεγονός. Η Nakba είναι μια συνεχής διαδικασία και δεν έχει σταματήσει μέχρι σήμερα, άρα έχουμε επί 62 χρόνια μια κατάσταση Nakba. Δείτε απλώς τι συμβαίνει στην Ιερουσαλήμ ή στη Δυτική Όχθη με το Τείχος, ή πριν από αυτό, δείτε τι συνέβη στο Tal-Al-Za'atar ή στη Sabra και τη Shatila και ούτω καθεξής. Με αυτήν την έννοια, η Nakba είναι μια συνεχής διαδικασία. Έτσι, η ιδέα της λύσης των δύο κρατών στην πραγματικότητα ήταν μια προσπάθεια να σταματήσει αυτή η διαδικασία σε αυτό το σημείο, έτσι ώστε ο παλαιστινιακός λαός να μπορέσει να αναπνεύσει λίγο. Αλλά δυστυχώς η λύση των δύο κρατών καθίσταται ... είναι αδύνατη, επειδή οι Ισραηλινοί δεν την αποδέχονται και η ισραηλινή στρατηγική είναι να συνεχιστεί η Nakba και δεν υπάρχουν πραγματικές ενδείξεις αλλαγής της διαδικασίας. Γι'αυτό και δεν πιστεύω ότι πρέπει να χάνουμε το χρόνο μας συζητώντας τη λύση των δύο ή του ενός κράτους. Πρέπει να εντείνουμε τον παλαιστινιακό αγώνα προκειμένου να ανακαλύψουμε έναν τρόπο να υποχρεώσουμε τους Ισραηλινούς να αποσυρθούν τουλάχιστον από τα κατεχόμενα εδάφη. Θέλω να πω ότι το μείζον ζήτημα σήμερα είναι να βρούμε νέους τρόπους και νέα «πραγματολογία» (pragmatics) του αγώνα, διότι αυτό που ο παλαιστινιακός λαός αντιμετωπίζει τώρα είναι πραγματικά μια νέα φάση εθνοκάθαρσης η οποία μόλις αρχίζει. Η εθνοκάθαρση δεν θα γίνει [στο μέλλον]... έχει ήδη αρχίσει. Σήμερα στην Ιερουσαλήμ και

μπορεί να επεκταθεί στη Χεβρώνα ή στη Ναμπλούς ή δεν ξέρω και εγώ που. Έτσι, πρέπει να ενισχύσουμε τον αγώνα μας προκειμένου να εμποδίσουμε την δυνατότητα για αυτή την εθνοκάθαρση που λαμβάνει χώρα στις μέρες μας. Άρα για να μιλήσουμε σε διανοητικό επίπεδο, βεβαίως η πραγματική λύση θα ήταν η λύση του ενός κράτους, φυσικά. Η λύση του ενός κράτους θα είναι καλύτερη για όλους και μπορείτε να βρείτε ίχνη της λύσης του ενός κράτους στο έργο μερικών μεγάλων εβραίων ή Ισραηλινών φιλοσόφων όπως του Martin Buber ή της Hanna Arendt και άλλων. Αλλά το να μιλάμε για μια λύση του ενός κράτους τώρα και υπό τις συνθήκες που βρίσκετε ο παλαιστινιακός λαός, νομίζω ότι είναι παράλογο. Είναι εντελώς παράλογο, διότι για να βρεθεί μια λύση, η λύση πρέπει να επιβληθεί στους Ισραηλινούς. Οι Ισραηλινοί αισθάνονται τώρα ότι είναι πολύ ισχυροί -πράγμα που ισχύει- και ότι ο αραβικός κόσμος είναι εντελώς νεκρός -πράγμα που [επίσης] ισχύει- για να τους υποχρεώσουν να κάνουν ό,τι χρειάζεται για οποιαδήποτε λύση. Έτσι είναι σαν ένας τρελός άνθρωπος που καταστρέφει ό,τι βρίσκεται στο δρόμο του γιατί κανείς δεν τον σταματά. Έτσι, αυτό που χρειαζόμαστε τώρα είναι να οικοδομήσουμε τη δυνατότητα να σταματήσουμε την ισραηλινή τρέλα.

Ερώτηση: Τώρα θα ήθελα να μεταφέρω τη συζήτηση στο βιβλίο. Και επιτρέψτε μου να σας ρωτήσω, πώς ήρθαν σε γνώση σας οι ιστορίες του Gate of the Sun, εννοώ πώς μάθατε για αυτές;

Απάντηση: Οι ιστορίες είναι η ιστορία της ζωής μου. Εννοώ ότι ανάλωσα περισσότερο από 20 χρόνια στον Παλαιστινιακό αγώνα και ζούσα στους καταυλισμούς. Άρα αυτές είναι μέρος της εμπειρίας ζωής από τη μία και από την άλλη για να γράψω αυτό το βιβλίο στην ουσία, δεν ήθελα να γράψω την ιστορία της Nakba. Το ζητούμενο ήταν να γράψω μία ιστορία αγάπης... και σκέφτηκα ότι μία ιστορία αγάπης μεταξύ του Yunis και της Naheela είναι μια πολύ όμορφη ιστορία αγάπης. Αλλά για να 'οικοδομήσω' αυτήν την ιστορία αγάπης έπρεπε να την κάνω εφικτή. Αναγκάστηκα να οικοδομήσω εκ νέου ολόκληρη την Παλαιστινιακή Nakba του 1948 και τις συνέπειες της. Έτσι πέρασα περίπου 7 χρόνια δουλεύοντας και ακούγοντας τους ανθρώπους. Δεν μπορώ να πω ότι συγκέντρωσα ιστορίες, περισσότερο συγκέντρωσα, ας πούμε, ατμόσφαιρες. Και πέρασα πολύ χρόνο στους καταυλισμούς Shatila, Burj el-Barajneh, Ain el-Heiwa στο Λίβανο διότι είναι όλοι τους κάτοικοι της Γαλιλαίας και το μυθιστόρημα μου εκτυλίσσεται μεταξύ της Γαλιλαίας και του Λιβάνου και άρα προσπάθησα να κατανοήσω βαθιά την ατμόσφαιρα της Γαλιλαίας (αν μπορούμε να το ονομάσουμε έτσι), την ατμόσφαιρα των χωρικών. Πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι αυτά που έχουν γραφτεί για την Παλαιστίνη στην λογοτεχνία βασίζονται κυρίως στις εμπειρίες των πόλεων. Για παράδειγμα το "Aida Ila Haifa" του Ghassan Kanaffani που είναι για την Χάιφα, το "The Secret Life of Saeed the Pessoptimist" του Amile Habibi το οποίο εκτυλίσσεται επίσης στην Χάιφα, το [In Search of] Walid Masoud του Jabra Ibrahim Jabra που σε ένα βαθμό εκτυλίσσεται στην Ιερουσαλήμ. Η παλαιστινιακή ύπαιθρος στην οποία ζούσε το 80% του παλαιστινιακού λαού -γιατί το 80% των Παλαιστινίων

είναι χωρικοί- δεν αποτελούν μέρος της λογοτεχνίας. Έτσι, αυτό που προσπάθησα να κάνω είναι να εκμεταλλευτώ αυτή την εμπειρία της Γαλιλαίας και να τη κατανοήσω και να είμαι ευαίσθητος απέναντί της, προκειμένου να γράψω την ιστορία.

Ερώτηση: Ήταν πράγματι εξαιρετικό έργο. Θέλω να πω ότι όταν διάβαζες το βιβλίο έβλεπες μπροστά σου τα πρόσωπα. Στο βιβλίο υπάρχει μια σκηνή όπου ο Khalil μιλούσε στον Younis στο Νοσοκομείο στη Γαλιλαία και έλεγε: «... αυτό δεν είναι νοσοκομείο, μοιάζει με ένα νοσοκομείο. Είμαστε σε μια εικονική Βηρυτό. Βρισκόμαστε σε ένα εικονικό σπίτι όχι σε [πραγματικό] σπίτι...» νομίζετε ότι σε αυτό το σημείο η παλαιστινιακή αντίσταση είναι απλά μία κατ' επίφαση αντίσταση;

Απάντηση: Αυτή είναι μια πολύ σκληρή και δύσκολη ερώτηση! Όχι, όχι, αντιθέτως, πιστεύω ότι ο παλαιστινιακός αγώνας είναι ένας από τους πιο τρομερούς και σκληρούς αγώνες στην ιστορία, της αντί-αποικιακής ιστορίας του Τρίτου Κόσμου. Νομίζω ότι αυτό που οι Παλαιστίνιοι αντιμετωπίζουν είναι το πιο φοβερό είδος της αποικιοκρατίας, και νομίζω ότι στην ιστορία της αντίστασης αν και μπορείς να δεις πολλές αποτυχίες, στο σύνολό της η ιστορία της παλαιστινιακής αντίστασης είναι μία από τις σπουδαιότερες ιστορίες της ανθρωπίνης ιστορίας. Εγώ πραγματικά, καθημερινά όταν παρακολουθώ το τι συμβαίνει τώρα, ειδικά στα κατεχόμενα εδάφη, ειδικά στην Ιερουσαλήμ, ιδιαίτερα στον αγώνα ενάντια στο Τείχος, όταν βλέπω πως οι Παλαιστίνιοι ζουν και εφευρίσκουν τη ζωή στους προσφυγικούς καταυλισμούς νιώθω μεγάλο θαυμασμό για ένα λαό που ξαναδημιούργησε τη χώρα του μέσα από λέξεις και προσπαθεί να κάνει τα λόγια πολιτικές πραγματικότητες, αν και είναι ένα πολύ δύσκολο έργο.

Ερώτηση: Όσον αφορά αυτό που είπατε, για το πώς οι Παλαιστίνιοι προσπαθούν με τα λόγια του πόνου και των όσων περνάνε να δημιουργήσουν μια πολιτική πραγματικότητα, και πάλι στο βιβλίο η πανέμορφη σκηνή με τα πορτοκάλια όπου ο Younis νευριάζει και λέει στον Khalil ότι πρέπει να τρώμε τα πορτοκάλια, διότι πρέπει να καταναλώνουμε την Παλαιστίνη. Δεν πρέπει να αφήσουμε την Παλαιστίνη να μας καταναλώσει, γιατί η πατρίδα είμαστε εμείς. Πόσο μακριά μας πάει αυτό από την πραγματικότητα του να πάρουμε την γη μας πίσω. Θέλω να πω κατά πόσο η παλαιστινιακή ταυτότητα είναι περισσότερο το να είσαι Παλαιστίνιος στα λόγια παρά το να είσαι Παλαιστίνιος στη χώρα [της Παλαιστίνης], όπως έχουν έρθει τα πράγματα...

Απάντηση: Θα πρέπει πρώτα να ρωτήσετε τον Younis, όχι εμένα! Αυτό λέχθηκε από τον Younis όχι από εμένα. Δεν είμαι εγώ αυτός που μιλάει στο μυθιστόρημα. Το μυθιστόρημα μου ήταν [η προσπάθειά μου] να ακούσω τους χαρακτήρες μου και τους ήρωες μου και να τους λάβω υπόψη πολύ σοβαρά και να αποδεχτώ την ανεξαρτησία τους και να τους σεβαστώ. Έτσι δεν είμαι εγώ που μιλάω. Αλλά από όσο κατάλαβα από τον Younis, εννοούσε ότι η χώρα, ότι η Παλαιστίνη είναι οι Παλαιστίνιοι, δεν υπάρχει Παλαιστίνη χωρίς Παλαιστίνιους, και οι Παλαιστίνιοι κάνουν την Παλαιστίνη και οι Παλαιστίνιοι ερμηνεύουν την σημασία των

συμβόλων της Παλαιστίνης. Αν τα πορτοκάλια έγιναν σύμβολα της Παλαιστίνης, δεν σημαίνει ότι πρέπει να λατρεύουμε τα πορτοκάλια, πρέπει να τα τρώμε, πρέπει να τρώμε τα σύμβολα μας, προκειμένου να μεταφερθούν απευθείας στη δική μας πραγματικότητα. Και αυτό είναι που κατάλαβα από τον Younis και αυτό είναι που στην ουσία ο Younis προσπάθησε να κάνει όλη του τη ζωή. Και φυσικά αυτός ο αγώνας... ένας άνδρας που επιστρέφει κάθε φορά για να συναντήσει τη γυναίκα του υπό τον κίνδυνο του θανάτου και [ο Younis] το γνώριζε αυτό και όμως συνέχιζε να πηγαίνει. Νομίζω ότι ένας άνθρωπος σαν αυτόν είναι ένας άνθρωπος που εκτιμά τη ζωή και τον έρωτα, και γι' αυτόν η Παλαιστίνη είναι ο συνδυασμός αυτών των δύο. Έτσι με αυτή την έννοια, προσωπικά, εμένα ως συγγραφέα, δεν μου αρέσουν τα σύμβολα και νομίζω ότι η ζωή είναι πολύ πιο πλούσια από κάθε σύμβολο. Η ίδια η ζωή είναι η ουσία της λογοτεχνίας όχι τα σύμβολα της ζωής. Και έτσι μπορούμε να συσχετίσουμε τη σχέση του Younis με τη Naheela, με την Παλαιστίνη και με το θάνατό του. Ένας θάνατος... ένας αργός θάνατος, ο οποίος στην ουσία θα τελειώσει με τον Khalil να υιοθετεί όλη την ιστορία του Younis και με τον Khalil να βαδίζει με τον τρόπο που βάδιζε ο Younis- σαν η ιστορία να έχει μόλις αρχίσει ακριβώς τη στιγμή που τελείωσε.

Ερώτηση: Μόλις απαντήσατε σε δύο άλλα ερωτήματα που σκόπευα να σας απευθύνω.... Τώρα, αυτή είναι η μόνη ερώτηση που θα αναφερθώ στο Ισραήλ και τους Ισραηλινούς. Διάβασα τη συνέντευξη, την περίφημη συνέντευξη που δώσατε σε έναν ισραηλινό δημοσιογράφο σχετικά με το ότι ο «άλλος» είναι ο καθρέφτης του «εγώ» και η ανάγνωση της εμπειρίας τους, της ανθρώπινης ισραηλινής εμπειρίας είναι ένας καθρέφτης της δικής μας ανάγνωσης της παλαιστινιακής εμπειρίας. Θα μπορούσατε να το εξηγήσετε αυτό λίγο παραπάνω.

Απάντηση: Είναι μια πολύ προβληματική... πολύ μεγάλη απάντηση. Στην πραγματικότητα, [ο Ισραηλινός δημοσιογράφος] αναφερόταν στην ιδέα που είχε προτείνει ο Edward Said, ότι δηλαδή οι Παλαιστίνιοι είναι «θύματα των θυμάτων» και ότι αυτό δημιουργεί από την παλαιστινιακή ιστορία μια πολύ δύσκολη ιστορία να ειπωθεί, διότι κανείς δεν ήθελε να ακούσει την παλαιστινιακή ιστορία, όταν συνέβη, γιατί όλος ο κόσμος (όταν λέμε κόσμο εννοούμε τη Δύση) προσπαθούσε να ξεπλύνει τα χέρια του από το εβραϊκό αίμα. Έτσι επέλεξαν να είναι κουφοί και να είναι τυφλοί και να μην δουν την Παλαιστινιακή τραγωδία. Έτσι είναι μια πολύ περίπλοκη ιστορία, διότι ποτέ δεν ειπώθηκε, δεν της δόθηκε η άδεια να ειπωθεί. Και αυτό είναι ένα σημαντικό μέρος της παλαιστινιακής εμπειρίας. Κάποιος ο οποίος ήταν θύμα και δεν έχει κανένα δικαίωμα να πει την ιστορία της θυματοποίησής του και αν το πει κανείς δεν θα τον πιστέψει, παρ' όλο που είναι εμφανής και ορατή και ο καθένας μπορεί να τη δει. Τώρα, από την άλλη πλευρά, αναφορικά με την ισραηλινή κατοχή ... Πρώτα απ' όλα πρέπει να χρησιμοποιούμε τον όρο, τον πραγματικό όρο, ο οποίος είναι ισραηλινή κατοχή -δεν είναι κάτι άλλο, είναι κατοχή με κάθε πιθανή έννοια. Στην παρούσα ισραηλινή κατοχή, υπάρχουν πολλές συνισταμένες. Η ισραηλινή κατοχή δεν έγινε λόγω του Ολοκαυτώματος.

Αυτό δεν είναι αλήθεια. Η ισραηλινή κατοχή της Παλαιστίνης άρχισε πολύ καιρό πριν το Ολοκαύτωμα. Ήταν ένα εθνικό κίνημα, ένα αποικιακό κίνημα. Αν διαβάσετε τους πατέρες του Σιωνισμού θα διαβάσετε μια πολύ σαφή συζήτηση για ένα αποικιακό σχέδιο και μια πολύ σαφή συζήτηση για μια συμμαχία με τις αποικιακές δυνάμεις ώστε να γίνουν οι εκπρόσωποι τους ή οι πράκτορές τους ή οτιδήποτε άλλο [αντίστοιχο] στην περιοχή. Αλλά υπάρχει ένα άλλο στοιχείο, το οποίο συνέβη μετά το Ολοκαύτωμα, και το άλλο αυτό στοιχείο είναι οι Εβραίοι θύματα, και νομίζω ότι, δεν μπορώ σαν άνθρωπος να μην ταυτίζομαι με τους Εβραίους θύματα. Έτσι με το να αντικατοπτρίζουν εμάς -δηλαδή τους Παλαιστίνιους- μπορούν να καθρεφτίσουν τους εαυτούς τους, μπορούν να δουν τους εαυτούς τους στον καθρέφτη των Εβραίων θυμάτων. Αλλά για να μπορέσουν οι Ισραηλινοί να βλέπουν τους εαυτούς τους στον Παλαιστινιακό καθρέφτη θα πρέπει να αγωνιστούν μαζί [με τους Παλαιστίνιους] ενάντια στην ισραηλινή αποικιοκρατία. Δεν ξέρω αν το έκανα σαφές.

Ερώτηση: Πολύ σαφές! Και η τελευταία μου ερώτηση. Πώς νομίζετε ότι Λιβανέζοι, οι Σύριοι, οι Ιορδανοί, οι Αιγύπτιοι και οι υπόλοιποι αραβικοί λαοί, βλέπουν την Παλαιστινιακή εμπειρία; Βλέπετε ότι νοιώθουν ότι τους αφορά, δηλαδή, πώς το βιώνουν;

Απάντηση: Νομίζω ότι, σε αντίθεση με αυτό που όλοι, τώρα λένε, νομίζω ότι το παλαιστινιακό ζήτημα είναι το μείζον θέμα του αραβικού mishaq (κόσμου) τουλάχιστον, και πιστεύω ότι όποτε υπάρξει δημοκρατία σε αυτές τις χώρες, θα ανακαλύψετε ότι όλοι θα συμμετάσχουν στον παλαιστινιακό αγώνα. Στην πραγματικότητα τα αραβικά καθεστώτα είναι τόσο φοβισμένα από αυτή τη πιθανότητα, του αγώνα δηλαδή των Παλαιστίνιων και των λαών τους για την δημοκρατία και για την απελευθέρωση της Παλαιστίνης, που υποβάλλουν τους Παλαιστίνιους σε μια τέτοια άσχημη και τρομακτική καταπίεση, και τους βάζουν σε γκέτο. Ας πάρουμε το παράδειγμα του Λιβάνου και να μην μιλήσω για τη Συρία. Κάποιος μπορεί να έρθει και να πει οι Παλαιστίνιοι έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους Σύριους, που είναι αλήθεια, αλλά οι Σύριοι δεν έχουν δικαιώματα. Οι Σύριοι δεν έχουν το δικαίωμα της πολιτικής έκφρασης, πολιτικά δικαιώματα κτλ. Έτσι βάζουν τους Παλαιστίνιους σε μια τόσο άσχημη κατάσταση, διότι ξέρουν ότι υπό δημοκρατικές συνθήκες ο αραβικός λαός δεν θα είναι μόνο αλληλέγγυος με τους Παλαιστίνιους, αλλά και μέρος του παλαιστινιακού αγώνα.

Σας ευχαριστώ πάρα πολύ, ήταν τιμή μου πραγματικά.

ΠΑΡΑΚΑΛΩ